

Asia: VN/18098/2025

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Yliopisto tai ammattikorkeakoulu tai tieteellinen järjestö

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Esitys lähtee liikkeelle lähtökohtaisesti kannatettavasta tavoitteesta lastensuojelulainsäädännön kokonaisuudistamiseen. Esityksessä pyritään sinänsä kannatettaviin tavoitteisiin eli varhaisen tuen ja avopalveluja painottavan palvelurakenteen vahvistamiseen. Samalla tavoitteena on hillitä kustannuksia ja keventää sääntelyä. Esitykseen sisältyvät ajatukset lastensuojeluasiakkuuden kynnyksen nostamisesta ja lastensuojelun viimesijaisuudesta. Esityksessä korostettu menojen hillintätavoite synnyttää jännitteen YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 4 artiklan kanssa, jonka mukaan valtioiden tulee käyttää käytettävissä olevia voimavaroja lasten oikeuksien toteuttamiseen mahdollisimman täysimääräisesti. Kokonaisvaikutelma esityksestä on, että lapsen oikeuksien sopimus ei toimi sitä aidosti ohjaavana normina, vaan ratkaisuissa painottuvat palvelujärjestelmän hallinta ja kustannusten hillintä.

Esitys herättää vakavia huolenaiheita yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Esityksessä tunnistetaan jo olemassa olevat laajat alueelliset erot lastensuojelun palveluissa, resursseissa ja käytännöissä. Lapsen oikeuksien sopimuksen 2 artikla kieltää syrjinnän, ja valtiolla on velvollisuus varmistaa lapsen oikeuksien yhdenvertainen toteutuminen kaikkialla. Mikäli uudistus yhdessä sosiaalihuoltolain uudistusten kanssa lisää hyvinvointialueiden joustoa ilman riittävää resursointia ja kansallista ohjausta, on vaarana, että lasten oikeuksien toteutuminen eriytyy entisestään alueellisesti. Esityksessä tunnistetaan esimerkiksi neuropsykiatriset haasteet, päihdeongelmat ja sijoitettujen

nuorten heikompi asema. Näissä haasteissa yleinen palvelujärjestelmä ei riitä, vaan tarvitaan kohdennettuja palveluja ja erityisiä takuita lapsen oikeuksien toteutumiseksi, eikä lakiluonnos näytä sisältävän vahvoja mekanismeja eriarvoisuuksien korjaamiseen. Esityksessä korostuvat hallinnolliset ja taloudelliset tavoitteet, jotka voivat tosiasiallisesti heikentää lapsen oikeuksien toteutumista. Lapsen oikeuksien sopimuksen näkökulmasta keskeisin ongelma ei ole niinkään mikään yksittäinen säännös, vaan rakenteellinen riski siitä, että palvelujen saatavuus, laatu ja oikea-aikaisuus jäävät riittämättömiksi. Riskinä on, että lapsen etu toteutuu eri alueilla eri tavoin eikä aina ensisijaisesti. Taloudelliset säästöoletukset eivät saa ohjata lapsen edun tulkintaa.

Lakiluonnos on ongelmallinen myös siksi, että se kaventaa lastensuojelun roolia samaan aikaan, kun laaja tutkimusnäyttö viestii lasten ja perheiden palvelutarpeiden monimutkaistumisesta. Esitys nojaa liikaa oletukseen, että perustason palveluilla kyetään vastaamaan lasten, nuorten ja perheiden palvelutarpeisiin. Mikäli kustannusvaikuttavuus asetetaan lapsen edun konkreettisen toteutumisen edelle, sosiaalityö ja sosiaaliohjaus toimivat yhä vahvemmin taloudellisen kontrollin välineenä, mikä on sosiaalityön eettisen perustan ja ihmisoikeusperustaisuuden kannalta erittäin ongelmallista. Esityksessä ei ole kuvattu riittävästi, millaisin toimenpitein ja mekanismein varmistetaan samanaikaisten uudistuksen toteutuminen (sosiaalihuoltolaki, laki lapsen erityisestä suojelusta) tavoitteiden mukaisesti hyvinvointialueilla.

Esitys sisältää riskejä vaikutusten arvioinnin ja tutkittuun tietoon pohjaavan päätöksenteon näkökulmasta. Tutkimusten perusteella tiedetään, että laajamittaisten uudistusten toteuttaminen edellyttää riittäviä rakenteita ja resursseja. Laajoja kansallisia muutoksia tulisi lähestyä vaiheittain, toisin sanoen ensiksi kokeilla sekä arvioida, jotta voidaan edelleen arvioida, miten jokin palvelu toimii tai onko sillä mitään vaikuttavuutta. Ilman alueellisia pilotteja ja niihin kytkeytyvää ulkopuolista arviointitutkimusta on suuri riski toteuttaa muutoksia, jotka eivät ehkä olekaan toimivia. Myös aiemmin lausunnossa mainittu hyvinvointialueiden laava liikkumatila palveluiden toteuttamisessa sekä lainsäädännön väljyys haastavat vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointia sekä paikallisesti että kansallisesti. Sosiaalityön tutkimuksen seura pitää välttämättömänä, että uudistuksen toimeenpanoa seurataan sen toteutuessa systemaattisesti ja läpinäkyvästi. Kansallinen seuranta tulee kytkeä osaksi hyvinvointialueiden rahoitusohjausta siten, että alueellinen eriarvoisuus tunnistetaan ja siihen puututaan ennen kuin palvelutasoerot kasvavat korjaamattomiksi.

Esityksessä käy ilmi, että sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain uudistamisesta toteutettiin yhdessä kansallisen lapsistrategian kanssa lasten ja nuorten kuuleminen, mikä on lapsen oikeuksien näkökulmasta lähtökohtaisesti myönteistä. Kuulemisesta laadittu raportti (Peltonen 2026) kuitenkin osoittaa, että lasten kuuleminen on toteutettu varsin kevyesti ja käytännössä kuulemisesta on rajattu ulkopuolelle lähes kokonaan alle 14-vuotiaat. Täysi-ikäisiä eli yli 18-vuotiaita vastaajia kuulemiseen liittyneissä verkkokyselyissä oli lähes puolet (45 %). Huomioon ei ole siis otettu lasten eli heidän, joita esitys ensisijaisesti ja voimakkaimmin koskettaa, mielipiteitä ja näkökulmia kuin erittäin rajatusti.

Esitys muuttaisi lastensuojelulain nimen laiksi lapsen erityisestä suojelusta. Perusteita nimenmuutokselle ei ole avattu eikä myöskään käsitettä 'lapsen erityinen suojele' tai sen suhdetta

'lastensuojelu' käsitteeseen. Toisaalta esityksessä palvelua kuvataan nimenomaan lastensuojeluna. Sosiaalityön tutkimuksen seura ei pidä lain nimen muuttamista perusteltuna.

2. Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Tavoitteisiin saavuttamiseksi määritellyt keinot jäävät yleiselle tasolle ja ovat täysin riippuvaisia hyvinvointialueiden resursseista. Ehdotukset eivät huomioi uskottavalla tavalla tavoitteiden rinnalla esitettyjä taloudellisia säästöjä, joita esitetään toimeenpantavan samanaikaisesti myös osana sosiaalihuoltolain uudistusta. Taloudelliset säästötavoitteet ja laadulliset palvelutavoitteet ovat ristiriidassa keskenään, eikä tätä jännitettä voida ratkaista pelkästään joustavoittamalla lainsäädäntöä tai lisäämällä hyvinvointialueiden harkintavaltaa palvelujen toteuttamisessa. Esityksessä varhainen tuki näyttää strategisesti tärkeänä, mutta oikeudellisesti heikkona. Uudistus sisältää merkittävän riskin siitä, että tavoiteltu painopiste varhaisesta tuesta kääntyykin uudistuksen myötä tosiasiallisesti korjaaviin palveluihin.

3. Mikä seuraavista vaihtoehtoista olisi mielestänne tarkoituksenmukaisin tapa järjestää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välinen rajapinta? Valitkaa yksi ja perustelkaa vastauksenne.

Nykytilan säilyttäminen

Perustelut tiiviisti

Rajapinnat, tässä tapauksessa lastensuojelun ja niin sanotun yleisen sosiaalihuollon, eivät ole neutraaleja – ne määrittävät suoraan sen, kuka saa suojelua, milloin ja millä ehdoilla. Suojelua tarvitsevien lasten oikeus tukeen ja palveluihin ei vahvistu siten, että vastuuta siirretään yleislain piiriin, joissa ei ole samoja oikeudellisia velvoitteita, resursseja tai osaamista vastata vaikeisiin tilanteisiin kuin lastensuojelulla. Lakiluonnokset yhdessä rakentavat järjestelmän, jossa lastensuojelun asiakkuus alkaa aiempaa myöhemmin, ja yhä suurempi osa lasten ja perheiden tilanteista käsitellään sosiaalihuoltolain mukaisina palveluina. Muutos voi merkitä myös jatkuvaa rajanvetoa palvelujen "oikeasta" lakiperustasta ja merkittävää riskiä siihen, että vaikuttavin tuki ei ole käytettävissä, koska asiakkuus on "väärällä" puolella rajaa. Esitys ei anna vastauksia siihen, kuinka vaarassa lapsen pitää olla päästäkseen lastensuojelun asiakkaaksi eikä perustele uskottavalla tavalla vastentahtoisuuden kriteeriä, joka liitetään lastensuojelupalveluiden vastaanottamiseen.

4. Lausuntopalaute lukuun 1 (Yleiset säännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 1 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Käsitteistön yhdenmukaistaminen on lähtökohtaisesti kannatettavaa. Toisaalta uudistuksen keskeisin käsite - erityinen suojelu - jää määrittelemättä. Perusteita lain nimenmuutokselle ei ole avattu eikä esitys sisällä perusteluja käsitteelle 'lapsen erityinen suojelu' eikä avaa sen suhdetta 'lastensuojelu'- käsitteeseen. Toisaalta esityksessä palvelua kuvataan nimenomaan lastensuojeluna.

Esitys ei huomioi sitä kansallisesti laajasti toteutettua työtä, jota on tehty pitkäjänteisesti tehty lastensuojeluun liittyvän stigman vähentämiseksi. On todennäköistä, että toteutuessaan esitys

vahvistaa stigmaa entisestään, mikä voi kääntyä itseään vastaan ja johtaa oikea-aikaisen auttamisen mahdottomuuteen ja liian myöhäiseen puuttumiseen.

5. Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla muutoksella olevan lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen ja päättymiseen?

Asiakkuuden alkamisen kynnyksen muuttaminen lisää riskiä lasten "väliinpuotoamiseen". Lastensuojeluasiakkuuden alkamista koskevan sääntelyn muuttaminen ja ilmoitusmenettelyn nivominen sosiaalihuoltolakiin selkeyttää hallinnollista logiikkaa, mutta heikentää lapsen subjektiivista suojaa esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa huolenaiheet ovat vakavia mutta eivät vielä akuutteja tai palvelujärjestelmä on kuormittunut. Esitys nojaa vahvasti ajatukseen, että varhaiset sosiaalihuollon palvelut paikkaavat tämän aukon. Tutkimustiedon valossa näin ei kuitenkaan systemaattisesti tapahdu. Riskinä on lastensuojelun roolin kaventuminen viimesijaiseksi puuttujaksi, vaikka lapsen tilanne vaatisi erityistä suojelua jo varhaisemmassa vaiheessa.

6. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevan asiakasmitoituksen joustavoittamisesta mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Laajan tutkimusnäytön pohjalta tiedetään, että lastensuojelun kaikkein keskeisin lähtökohta on riittävä resursointi ja osaaminen. Esityksessä tunnistetaan jo nykytilanteessa palvelujen puutteet, alueelliset erot ja henkilöstöhaasteet, joten sääntelyn keventäminen ei saa johtaa tilanteeseen, jossa lapsen oikeus suojeluun toteutuu entistä heikommin. Joustavoittaminen ei saa siis muuttua tosiasiallisesti pysyväksi ylitykseksi eikä lisätä työntekijöiden kuormitusta.

7. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävistä kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

8. Lausuntopalaute luvusta 3 (Lastensuojelun järjestäminen ja kustannusvastuu): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 3 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta sekä vaikutuksista.

-

9. Lausuntopalaute luvusta 4: Onko ehdotus, jonka mukaan lupa lapsen tutkimiseen annettaisiin jatkossa hyvinvointialueen viranhaltijan päätöksellä hallinto-oikeuden sijaan, mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

10. Selkiyttävätkö luvun 4 ehdotukset lastensuojelun päätöksentekosääntelyä?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Luvun 4 ehdotukset selkiyttävät osittain päätöksentekosääntelyä, mutta samalla ne sisältävät useita lapsen oikeuksien toteutumiseen liittyviä riskejä, jotka tulisi huomioida kattavasti valmistelutyössä. Lapsen oikeuksien yleissopimus edellyttää, että lapsen edun tulee olla ensisijainen harkintaperuste, mutta jos sääntely jää liian yleiseksi, ratkaisut voivat perustua enemmän resurssi- ja organisointikysymyksiin. Lapsen oikeuksien tehokas toteutuminen edellyttää myös selkeitä oikeussuojakeinoja.

11. Lausuntopalaute luvusta 5: Onko ehdotus edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten rajaamisesta ja yhdenmukaistamisesta valtioneuvoston asetuksella mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia (etenkin taloudellisia) arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

Muut mahdolliset huomiot lastensuojelun edunvalvontaa koskevasta sääntelykokonaisuudesta?

-

12. Muu lausuntopalaute luvusta 5 (Lapsen osallisuus): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 5 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Esityksen suhde lapsen osallisuuteen on ristiriitainen, sillä kokonaisuudessa korostuvat järjestelmän tehokkuus ja kustannusvaikuttavuus. Esitys näyttää painottavan hallinnollista selkeyttä enemmän kuin lapsen aitoa ja aktiivista osallistumista. Samalla esityksessä tunnistetaan puutteita lapsen osallisuuden ja tiedonsaannin toteutumisessa. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 12 artikla edellyttää, että lapsen näkemykset otetaan asianmukaisesti huomioon kaikissa häntä koskevissa asioissa, mutta jos käytännön resurssit, työntekijämäärät tai uudet käytännöt heikentävät yksilöllistä kohtaamista, osallisuuden toteutuminen jää helposti muodolliseksi.

13. Lausuntopalaute luvusta 6 (Menettelysäännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 6 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Ehdotettu säännös, jonka mukaan tilanteissa, joissa lapsen hoito ja huolenpito järjestetään kodin ulkopuolisen sijoituksen sijasta läheisverkoston kartoituksen perusteella huoltajuus- tai oheishuoltajuusmääräyksellä muun kuin biologisen vanhemman luona, tulee lasta hoitavalle henkilölle maksaa perhehoitolain 16 §:n mukainen hoitopalkkio, 17 §:n mukainen kulukorvaus sekä 18 §:n mukainen käynnistämiskorvaus, on kannatettava. Esitykseen tulisi sisällyttää myös velvoittava säännös perhehoidon tukityötä vastaavasta läheissijoituserityisestä työskentelystä sijoituksen tukena lapselle ja yhteisvanhemmuuden tukena läheisperheelle ja syntymävanhemmille. Säännöksiin tulisi myös varmistaa, että oheishuoltajuutta ja läheisverkostoratkaisuja ei käytetä jatkossa säästötoimenpiteenä siten, että perhehoidon tuen taso käytännössä heikkenee tai jää toteutumatta.

14. Lausuntopalaute luvusta 7 (Lastensuojelun avohuolto): Ovatko lastensuojelun avohuoltoa koskevat ehdotukset mielestänne kannatettavia?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Ehdotukset ovat osittain kannatettavia, mutta sisällöllisesti suppeita. Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen ensisijaisuusperiaatteen vuoksi niiden kehittämiseen tulee resursoida riittävästi, jotta voidaan taata ammattilaisten osaamisen riittävyys ja tutkimusperustaisuus. Sosiaalityön ja -ohjauksen ensisijaisuus ei saa viivästyttää oikea-aikaisen palvelun saamista. Avohuollon palveluita tulee jatkossa kehittää ja monipuolistaa, jotta avohuollon keinovalikoima ei jää liian kapeaksi.

15. Lausuntopalaute luvusta 8 (Lapsen kiireellinen sijoitus): Onko kiireellisen sijoituksen jatkoa koskeva ehdotus (keston lyhentäminen 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen) mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Ehdotus on kannatettava siltä osin päätöksenteon nopeuttamisen näkökulmasta, mutta sisältää samalla merkittävän riskin puutteellisesti valmisteltuihin ratkaisuihin ja sen myötä lapsen oikeusturvan vaarantumiseen.

16. Lausuntopalaute luvusta 9 (Huostaanotto): Onko huostaanottoa koskeva ehdotus (50 §) mielestänne kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

17. Lausuntopalaute luvusta 10 (Kodin ulkopuolinen sijoitus): Onko kodin ulkopuolisten sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvontaa koskevien säännösten täsmentäminen ja vastuunjaon selkeyttäminen ehdotetulla tavalla mielestänne kannatettavaa?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

18. Lausuntopalaute luvusta 11 (Laitoshoido): Onko ehdotus lastensuojelulaitoksen asuinyksikön henkilöstömitoituksen täsmentämisestä ja osittaisesta joustavoittamisesta (ml. lapsikohtainen vähimmäismitoitus 1 työntekijä/lapsi sekä mahdollisuus suhteuttaa mitoitusta sijoitettujen lasten lukumäärään) mielestänne kannatettava?

Ei

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Ehdotukseen sisältyy riski siitä, että joustavoittamista käytetään käytännössä säästökeinona eikä lapsen tarpeista lähtevänä ratkaisuna. Sijoitettujen lasten pitäisi saada erityistä, ei minimitasoista, suojelua. Vakavaa oireilua, väkivaltaa, päihteitä tai traumaoireita omaavien lasten tuen tarve voi olla hyvin suuri riippumatta siitä, onko yksikössä vähän vai paljon lapsia. Lapsen oikeuksien yleissopimus korostaa yksilöllistä suojelua eikä hallinnollista keskiarvologiikkaa. Jos henkilöstöä vähennetään joustavasti käyttöasteen mukaan työntekijöiden vaihtuvuus voi kasvaa, lapsille tärkeät kiintymyssuhteet voivat heiketä ja valvonta ja läsnäolo voivat heikentyä erityisesti ilta- ja kriisitilanteissa.

19. Onko ehdotus turvahenkilöä koskevaksi sääntelyksi, jossa turvahenkilön tehtävät ja toimivaltuudet erotetaan selvästi hoito- ja kasvatustehtävistä, mielestänne toimiva?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Esityksessä mahdollistetaan turvahenkilöiden laajat toimivaltuudet ja muun muassa henkilöntarkastuksiin liittyvien voimakeinojen käyttö. Tämä edellyttää tiukkaa välttämättömyyden ja suhteellisuuden arviointia sekä tehokasta valvontaa. Esityksessäkin todetaan, että nämä muutokset "vaativat tarkkaa perustelua", mikä indikoi merkittävää perusoikeusriskiä. Sääntelyyn sisältyy riski siitä, että lasten oikeusturva heikentyy ja epäyhtenäiset tai liian voimakkaat rajoituskäytännöt lisääntyvät. (Fyysistä) turvallisuutta voidaan vahvistaa lyhyellä aikavälillä, mutta riskinä on hoivan, psyykkisen turvallisuuden ja lapsikeskeisyyden heikentyminen. Avoimeksi jää, miten kyetään takaamaan se, että turvallisuus ei näyttäyty vain hallinnallisena kontrollina, vaan on aina yhteydessä lasta kuntouttavaan suojeluun.

20. Lausuntopalaute luvusta 12 (Lapsen erityistä suojelua turvaavat rajoitukset sijaishuollon aikana): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 12 säännöksistä 90 § (yhteydenpidon rajoittaminen) ja 93 § (henkilöntarkastus) ja niiden käytännön toimivuudesta ja vaikutuksista.

-

21. Lausuntopalaute luvusta 13 (Jälkihuolto): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 13 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

-

22. Lausuntopalaute luvusta 17 (Voimaantulo): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita voimaantuloa koskevista säännöksistä ja niiden vaikutuksista.

Esitetty voimaantuloaikataulu on erittäin kireä eikä mahdollista perusteellista lapsivaikutusten arviointia osana valmistelutyötä. Tämä muodostaa lapsen oikeuksien toteutumisen näkökulmasta erittäin merkittävän riskin.

23. Lausuntopalaute ehdotuksesta koskien lisärahoitusta tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUV) turvaamiseksi yksityisissä koulukodeissa ja Valtion koulukodeissa: Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita TUV-koulutuksen rahoitusta koskevasta säännöksestä ja sen vaikutuksista.

-

24. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

Esitysluonnos ei anna riittävää ja oikeaa kuvaa lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista, sillä osa ehdotuksista tosiasiallisesti paitsi siirtänee kustannuksia myöhempään vaiheeseen, myös heikentäneen lasten oikeuksien toteutumista, mille ei ole mahdollista määrittää hintaa. Pitkän aikavälin vaikutuksia ei juuri arvioida; taloudellisten vaikutusten arviointi painottuu hyvinvointialueiden kustannusten hillintään eikä siihen, miten resurssimuutokset vaikuttavat lasten oikeuksien tosiasialliseen toteutumiseen. Taloudellisten vaikutusten arvio näyttää lähtevän oletuksesta, ettei laadullisia haittoja juuri synny.

25. Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksen 38 §:n 3 momentilla mahdollisesti olevan?

-

26. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen muista vaikutuksista?

Esitys tunnistaa kyllä nykyjärjestelmän keskeisiä ongelmia, kuten palvelujen riittämättömyyden, alueelliset erot, monialaisten palvelujen yhteensovittamisen puutteet sekä sen, että erityisesti teini-ikäisten lasten kohdalla palvelujärjestelmä ei toimi riittävästi. Esityksessä annettu kuva esityksen muista kuin taloudellisista vaikutuksista ei ole riittävän tasapainoinen eikä riittävän syvälinen erityisesti pitkän aikatahtäimen vaikutusten, riskien realisoitumisen ja lasten oikeuksien toteutumisen näkökulmasta. Vaikutusarvioissa ei käydä systemaattisesti läpi, miten kukin keskeinen muutos vaikuttaa esimerkiksi lapsen etuun, osallisuuteen, yhdenvertaisuuteen tai suojeluun.

Toinen keskeinen ongelma liittyy siihen, että esityksessä kuvataan vaikutuksia tavoitteiden kautta, esimerkiksi varhaisen tuen vahvistumisena, palvelujen selkiytymisenä ja moniammatillisuuden lisääntymisenä. Näitä ei kuitenkaan riittävästi peilata realistisiin toimeenpanoriskeihin. Vaikka esitys tunnistaa nykyjärjestelmän puutteita, se ei systemaattisesti arvioi, missä määrin ehdotetut muutokset todella korjaavat näitä puutteita tai missä tilanteissa ne voivat jopa pahentaa niitä. Tästä seuraa tietty optimistinen vinouma: vaikutukset esitetään tavoitetilan kautta ilman riittävää analyysiä siitä, millä edellytyksillä tavoitetila on saavutettavissa. Vaikka esitys tunnistaa merkittävät alueelliset erot palveluissa, se ei riittävästi analysoi, miten uudistus vaikuttaa näihin eroihin. Kun sääntelyä samalla kevennetään ja lisätään hyvinvointialueiden liikkumavaraa, olisi perusteltua arvioida systemaattisesti riskiä alueellisen eriytymisen kasvusta ja sen vaikutuksista lasten yhdenvertaisuuteen.

Pitkäaikaisvaikutusten arviointi on puutteellista. Esityksessä viitataan kyllä palvelujärjestelmän pitkän aikavälin tavoitteisiin, kuten kustannusvaikuttavuuteen ja varhaisen tuen vahvistamiseen, mutta ei-taloudellisten vaikutusten osalta ei juurikaan analysoida pitkän aikavälin seurauksia, kuten vaikutuksia syrjäytymiseen, koulutuspolkuihin tai hyvinvointieroihin. Tämä on merkittävä puute, koska lastensuojelulainsäädännön vaikutukset realisoituvat usein merkittävällä viiveellä.

27. Vapaamuotoiset huomiot

-

Moilanen Johanna
Sosiaalityön tutkimuksen seura